

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

SPRENDIMAS

DĖL PAREIŠKĖJO REGIONŲ APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO PRAŠYMO IŠTIRTI LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKSLININKŲ VALSTYBINIŲ PENSIJŲ LAIKINOJO ĮSTATYMO 4 STRAIPSNIO 1 DALIES NUOSTATOS ATITIKTĮ LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI DALIES PRIĖMIMO IR JO DALIES GRAŽINIMO

2019 m. sausio 10 d. Nr. KT1-S1/2019

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Elvyros Baltutytės, Gintaro Godos, Vytauto Greičiaus, Danutės Jočienės, Gedimino Mesonio, Vyto Miliaus, Daivos Petrylaitės, Janinos Stripeikienės, Dainiaus Žalimo,

sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

Konstitucinio Teismo tvarkomajame posėdyje apsvaustė pareiškėjo Regionų apygardos administracinio teismo prašymą Nr. 1B-24/2018.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

1. Konstituciniame Teisme gautas pareiškėjo Regionų apygardos administracinio teismo prašymas iširti, „ar Lietuvos Respublikos mokslininkų valstybinių pensijų laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalis (1994 m. gruodžio 22 d. redakcija Nr. I-732, be pakeitimų galiojanti nuo 1995 m. sausio 5 d.) ta apimtimi, kuria nustatyta, kad „laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas“, neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalies nuostatai, kad įstatymui visi asmenys lygūs, 48 straipsnio 1 dalies nuostatai, kad kiekvienas žmogus turi teisę gauti teisingą socialinę apsaugą nedarbo atveju“.

2. Pareiškėjas dėl ginčijamo teisinio reguliavimo atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai į Konstitucinį Teismą kreipėsi sustabdęs administracinės bylos nagrinėjimą. Šioje byloje ginčas kilo dėl Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Klaipėdos skyriaus sprendimo, kuriuo, remiantis Lietuvos Respublikos mokslininkų valstybinių pensijų laikinojo įstatymo (1994 m. gruodžio 22 d.

redakcija) (toliau – Laikinasis įstatymas) 4 straipsnio 1 dalies nuostata „laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas“, atsisakyta perskaičiuoti pareiškėjai paskirtą mokslininkų valstybinę pensiją, po šio paskyrimo jai įgijus papildomą mokslinio (daktaro) darbo stažą, taip pat dėl Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos sprendimo, kuriuo minėtas Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Klaipėdos skyriaus sprendimas paliktas nepakeistas.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

3. Pareiškėjas Regionų apygardos administracinis teismas savo prašyme ginčija Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies tiek, kiek joje nustatyta, kad laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas, atitiktį Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalies nuostatai, kad įstatymui visi asmenys lygūs, 48 straipsnio 1 dalies nuostatai, kad kiekvienas žmogus turi teisę gauti socialinę apsaugą nedarbo atveju.

4. Laikinojo įstatymo 4 straipsnio „Daktaro ir habilituoto daktaro stažas“ 1 dalyje, kurios antrame sakinyje išdėstyta nuostata ginčija pareiškėjas, nustatyta: „Daktaro stažą sudaro asmens mokslinio darbo Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose laikas nuo daktaro laipsnio suteikimo dienos, o habilituoto daktaro stažą – mokslinio darbo minėtose institucijose laikas nuo habilituoto daktaro laipsnio suteikimo dienos, bet abiem atvejais ne ilgiau negu tam asmeniui sukaks 65 metai. Laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas.“

Pareiškėjo ginčijamoje Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostatoje, kad laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas, yra įtvirtinta, koks laikas nėra įskaitomas į daktaro ir habilituoto daktaro stažą – tai yra laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją.

Šiame kontekste pažymėtina, kad, kaip matyti iš pareiškėjo prašymo ir jo nagrinėjamos administracinės bylos, ginčijamoje nuostatoje įtvirtinta formuluotė „asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją“ mokslininkų valstybinės pensijos skyrimo ir mokėjimo praktikoje yra aiškinama ją siejant su šios valstybinės pensijos paskyrimu, bet ne mokėjimu, t. y., jeigu ji buvo paskirta, asmuo yra laikomas mokslininkų valstybinės pensijos gavėju. Taigi, vadovaujantis pareiškėjo ginčijama Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostata, mokslinio darbo Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose laikas po mokslininkų valstybinės pensijos paskyrimo nėra įskaitomas į daktaro ir habilituoto daktaro stažą.

5. Pareiškėjas, be kita ko, prašo ištirti Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies tiek, kiek joje

nustatyta, kad laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas, atitiktį Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai. Šis pareiškėjo prašymas grindžiamas šiais argumentais.

5.1. Pagal Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 1 straipsnio 3 dalį pareigūnų ir karių, mokslininkų ir teisėjų valstybinės pensijos skiriamos pagal specialius įstatymus. Tiek Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatyme, tiek Lietuvos Respublikos teisėjų valstybinių pensijų įstatyme nustatyta, kad atitinkamai pareigūnų ir karių, teisėjų valstybinės pensijos, laikantis juose nurodytų sąlygų, gali būti paskirtos iš naujo, kai įgyjamas atitinkamas papildomas darbo stažas. Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatyme (anksčiau – Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme) taip pat nustatyta galimybė perskaičiuoti senatvės ir netekto darbingumo pensijas, įvertinus asmenų po šių pensijų paskyrimo įgytą stažą. Pasak pareiškėjo, Laikinajame įstatyme nėra nustatyta, kad paskirtoji mokslininkų valstybinė pensija, įgijus papildomą mokslinio darbo stažą, galėtų būti iš naujo paskirta, o jo ginčijama šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostata apriboja galimybę perskaičiuoti mokslininkų valstybinę pensiją, jiems po šios pensijos paskyrimo įgijus papildomą mokslinio darbo stažą.

Pareiškėjo teigimu, pareigūnų ir karių, teisėjų valstybines pensijas gaunančių asmenų, nurodytas socialinio draudimo pensijas gaunančių asmenų ir asmenų, gaunančių mokslininkų valstybines pensijas, padėtis iš esmės yra vienoda, tarp jų nėra tokių skirtumų, kad būtų pateisinamos skirtingos jų galimybės dėl nurodytų pensijų perskaičiavimo įgijus didesnės trukmės stažą. Kitaip tariant, nei į nurodytas grupes patenkančių asmenų statusas, nei jų gaunamų socialinių išmokų rūšys nėra tokio pobūdžio, dėl kurio įstatymų leidėjas, įgyvendindamas savo diskreciją, nustatytų, kad tik vienai asmenų grupei – mokslininkams – pensijų perskaičiavimo nuostatos netaikomos.

5.2. Taigi pareiškėjo prašymas ištirti ginčijamos Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostatos atitiktį Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai yra pagrįstas teisiniais argumentais.

Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnyje numatytų pagrindų atsisakyti nagrinėti prašymą ir 70 straipsnyje numatyto pagrindo grąžinti prašymą ištirti ginčijamos Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostatos atitiktį Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai nėra.

6. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad pareiškėjo Regionų apygardos administracinio teismo prašymas ištirti Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies tiek, kiek joje nustatyta, kad laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas, atitiktį Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai atitinka Konstitucinio Teismo įstatyme nustatytus reikalavimus, todėl yra priimtinas nagrinėti Konstituciniame Teisme.

7. Pareiškėjas taip pat prašo ištirti Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies tiek, kiek joje nustatyta, kad laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas, atitiktį Konstitucijos 48 straipsnio 1 dalies nuostatai, kad kiekvienas

žmogus turi teisę gauti socialinę apsaugą nedarbo atveju.

8. Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnio 2 dalies 5 punktą teismo nutartyje, kuria kreipiamasi į Konstitucinį Teismą, turi būti nurodyti teismo nuomonės dėl teisės akto prieštaravimo Konstitucijai teisiniai argumentai.

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad pareiškėjo pozicija dėl teisės akto (jo dalies) atitikties Konstitucijai pagal normų turinį ir (arba) reguliavimo apimtį turi būti nurodyta aiškiai, nedviprasmiškai, prašyme turi būti išdėstyti argumentai ir motyvai, pagrindžiantys pareiškėjo abejonę, ar teisės aktas (jo dalis) prieštarauja Konstitucijai (*inter alia* 2006 m. kovo 29 d., 2013 m. sausio 8 d., 2014 m. rugpjūčio 28 d. sprendimai). Konstitucinis Teismas taip pat ne kartą yra konstatavęs, jog iš Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnio 2 dalies 5 punkto kyla reikalavimas, kad teismai, argumentuodami savo prašyme pateiktą nuomonę dėl įstatymo ar kito teisės akto (jo dalies) prieštaravimo Konstitucijai, neapsiribotų vien bendro pobūdžio samprotavimais ar teiginiais, taip pat tuo, kad įstatymas ar kitas teisės aktas (jo dalis), jų manymu, prieštarauja Konstitucijai, bet aiškiai nurodytų, kurie ginčijami teisės aktų straipsniai (jų dalys, punktai) ir kiek, jų nuomone, prieštarauja Konstitucijai, o savo poziciją dėl kiekvienos ginčijamos teisės akto (jo dalies) nuostatos atitikties Konstitucijai pagrįstų aiškiai suformuluotais teisiniais argumentais (*inter alia* 2008 m. spalio 14 d., 2017 m. gruodžio 12 d., 2018 m. balandžio 16 d. sprendimai).

8.1. Savo abejones dėl ginčijamo teisinio reguliavimo atitikties šiai Konstitucijos 48 straipsnio 1 dalies nuostatai pareiškėjas grindžia tuo, kad Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostata, jog laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas, iš esmės riboja asmens teisę į socialinę apsaugą nedarbo atveju, nes, paskyrus mokslininkų valstybinę pensiją, asmuo, kuris dirba, ne tik tuo laikotarpiu negauna mokslininkų valstybinės pensijos išmokos, bet ir, įgijęs papildomą mokslinio darbo stažą, neturi galimybės ateityje tikėtis didesnės mokslininkų valstybinės pensijos.

8.2. Konstitucinis Teismas, aiškindamas Konstitucijos 48 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą valstybės pareigą užtikrinti kiekvieno žmogaus teisę į *inter alia* socialinę apsaugą nedarbo atveju, yra konstatavęs, kad jei asmuo dėl tam tikrų priežasčių netenka darbo ir negali pasirūpinti savo gerove, valstybei kyla pareiga nustatyti tokį teisinį reguliavimą, pagal kurį asmeniui būtų užtikrinta socialinė parama nedarbo atveju. Įstatymų leidėjas gali pasirinkti ir įstatymuose įtvirtinti minėtos paramos modelį, *inter alia* įvairias jos formas, tačiau negali nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuris sudarytų prielaidas atsirasti tokiai situacijai, kad asmuo, dėl tam tikrų priežasčių netekęs darbo, negautų atitinkamos socialinės paramos (2008 m. gruodžio 24 d., 2013 m. vasario 7 d. nutarimai).

Pareiškėjas nepateikia teisinių argumentų, kaip jo ginčijama Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostata, kad laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas, yra susijusi su Konstitucijos 48 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta

asmens teise į socialinę paramą nedarbo atveju.

8.3. Konstatuotina, kad šioje prašymo dalyje pareiškėjo teiginiai teisiškai nepagrindžia, kodėl, jo nuomone, ginčijamas teisinis reguliavimas prieštarauja Konstitucijos 48 straipsnio 1 dalies nuostatai, kad kiekvienas žmogus turi teisę gauti socialinę apsaugą nedarbo atveju.

Taigi konstatuotina, kad pareiškėjas prašyme nepateikė teisinių argumentų, kuriais pagrįstų savo abejonę dėl ginčijamos Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostatos atitikties Konstitucijos 48 straipsnio 1 dalies nuostatai, kad kiekvienas žmogus turi teisę gauti socialinę apsaugą nedarbo atveju.

9. Kaip minėta, pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnio 2 dalies 5 punktą teismo nutartyje, kuria kreipiamasi į Konstitucinį Teismą, turi būti nurodyti teismo nuomonės dėl teisės akto prieštaravimo Konstitucijai teisiniai argumentai.

Vadinasi, pareiškėjo Regionų apygardos administracinio teismo prašymas ištirti Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies tiek, kiek joje nustatyta, kad laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas, atitiktį Konstitucijos 48 straipsnio 1 dalies nuostatai, kad kiekvienas žmogus turi teisę gauti socialinę apsaugą nedarbo atveju, neatitinka Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnio 2 dalies 5 punkte nustatytų reikalavimų.

Jeigu prašymas (jo dalis) neatitinka Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnyje nustatytų reikalavimų, pagal šio įstatymo 70 straipsnį jis yra grąžinamas pareiškėjui. Prašymo grąžinimas neatima teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą bendra tvarka, kai bus pašalinti trūkumai.

10. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad yra pagrindas grąžinti pareiškėjui Regionų apygardos administraciniam teismui prašymą ištirti Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies tiek, kiek joje nustatyta, kad laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas, atitiktį Konstitucijos 48 straipsnio 1 dalies nuostatai, kad kiekvienas žmogus turi teisę gauti socialinę apsaugą nedarbo atveju.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 22 straipsnio 3, 4 dalimis, 25 straipsnio 1, 2 dalimis, 28 straipsniu, 67 straipsnio 2 dalies 5 punktu, 70 straipsniu, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nusprendžia:

1. Priimti pareiškėjo Regionų apygardos administracinio teismo prašymą Nr. 1B-24/2018 ištirti Lietuvos Respublikos mokslininkų valstybinių pensijų laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies tiek, kiek joje nustatyta, kad laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas, atitiktį Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai.

2. Grąžinti pareiškėjo Regionų apygardos administracinio teismo prašymą Nr. 1B-24/2018

ištirti Lietuvos Respublikos mokslininkų valstybinių pensijų laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies tiek, kiek joje nustatyta, kad laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas, atitiktį Lietuvos Respublikos Konstitucijos 48 straipsnio 1 dalies nuostatai, kad kiekvienas žmogus turi teisę gauti socialinę apsaugą nedarbo atveju.

Šis Konstitucinio Teismo sprendimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Konstitucinio Teismo teisėjai

Elvyra Baltutytė

Gintaras Goda

Vytautas Greičius

Danutė Jočienė

Gediminas Mesonis

Vytas Milius

Daiva Petrylaitė

Janina Stripeikienė

Dainius Žalimas